

Pravidlá súťaže v orbe

doc. Ing. Jozef Ďuďák, CSc.
Slovenská spoločnosť pre orbu

Súťaže v orbe organizuje Slovenská spoločnosť pre orbu (SSPO) v spolupráci s MP RV SR, SPU v Nitre a ďalšími organizáciami. Od roku 1994 sa v samostatnej Slovenskej republike súťaží podľa pravidiel SSPO, ktoré vychádzajú z aktuálnych pravidiel Svetovej organizácie pre orbu (WPO).

Na majstrovstvách sveta sa súťaží konvenčnými i otočnými pluhmi na štandardných záhonoch a orbou do klína a na európskych majstrovstvách len orbou do klína.

Predkladané pravidlá sú upravené podľa najnovších pravidiel Svetovej organizácie pre orbu (WPO). Majú 11 článkov:

1. Súťažiaci a organizátori súťaže

- súťažiť môžu členovia Slovenskej spoločnosti pre orbu (ich pracovníci), žiaci poľnohospodárskych škôl a učilíšť a pozvaní hostia. Súťažiaci môže mať vlastného trénera.
- organizácie, ktoré prihlásili súťažiaceho, vysielajú do organizačného štábu zástupcu, ktorý môže byť poverený úlohou rozhodcu.
- v rozhodcovskom zbore a v ostatných zložkách organizačného štábu pracujú členovia predstavenstva spoločnosti, poverení pracovníci škôl, ústavov, podnikov a štátnych inštitúcií.

2. Pluhy a energetické prostriedky (traktory)

- súťažiaci môžu použiť len dvojradicové, výnimočne trojradicové pluhy, nesené alebo prívesné. Pluhy musia mať minimálny záber plužného telesa 225 mm, predplúžok a krájadlo. Na regionálnych, krajských majstrovstvách môžu súťažiť aj štvor- a viacradicové pluhy.
- pre orbu do klína sú určené dvoj alebo trojradicové pluhy otočné (s dvomi súbormi plužných telies).
- súťažiaci môže použiť len typ pluhu a od toho výrobcu, ktorý mal uvedený v prihláške. Výnimku môže udeliť rozhodcovský zbor.
- spoločnosť neobmedzuje súťažiach vo výbere typu pluhu, jeho vylepšení, ale hodnotí sa kvalita jeho práce (iné požiadavky sú pri orbe strniska pre vytvorenie osivového lôžka, iné pri orbe lúky).
- na pluhoch nemôžu byť použité iné doplnujúce zariadenia (okrem krájadla, predplúžka a tzv. krídelko na odhrňovačke), ktoré by tvarovali oráčinu a tým zastierali kvalitu orby.
- plužné teleso sa počas súťaže nemôže demontovať, pri rozorávke môže byť zdvihnuté.
- spoločnosť neurčuje súťažiacim typ a druh traktora.

3. Súťažný pozemok

- súťažný pozemok pre konvenčný spôsob má výmeru 0,20 ha - 100x20 m pre dvojradicové pluhy a 0,30 ha (100x30 m) pre trojradicové pluhy. Pre orbu do klína s dvojradicovými pluhmi má pozemok dĺžku 100 m a šírku 16 a 24 m, s trojradicovými pluhmi je šírka pozemku 26 a 34 m. Pozemky pri orbe do klína na seba zrkadlovo nadväzujú, t.j. jeden pozemok má v čele šírku menšiu, susedný väčšiu. Spôsob orby a hodnotenia práce súťažiach sú orientované od čela pozemku, t.j. jeho základného označenia (miesto štartu). Opačná strana pozemku (na opačnom konci) je odvrátená.
- úvrate nie sú osobitne stanovené, ale sú široké spravidla 10-15 m. Od úvraty je pozemok ohraničený plytkou brázdou tak, aby odval smeroval na úvrate a stena brázdy bola hranica pozemku. Celá súťažná plocha je ohraničená vhodnými prekážkami (lanko na stĺpoch so zavesenými stužkami) ap.
- miesto začiatku orby - rozorávky konvenčným spôsobom má súťažiaci na ľavej polovici pozemku tak, aby orbu do skladu (8 resp. 6 prejazdov) skončil na ľavej hranici pozemku.
- orba do klína sa začína polovičnou rozorávkou (1 prejazd s vyhlbením plytkej brázdy) na pravej polovici pozemku tak, aby orbové odvaly smerovali od vlastného pozemku. Miesto rozorávky je volené tak, aby po pravú hranicu pozemku bolo možné naorat' 8 (pri 2 radl. pluhoch), resp. 9 (pri 3 radl. pluhoch) brázd. Počas rozorávky si súťažiaci urobí pluhom značkovaciu ryhu pre klinový pozemok vo vzdialenosti 16 brázd (8 prejazdov) pre dvojradicové pluhy a 18 brázd (6 prejazdov) pre trojradicové pluhy od miesta rozorávky.

- e) krajný, spravidla pravý pozemok (pri konvenčnej orbe) má mať vyoranú brázdú na hranici, kde nadväzuje na orbu susedného oráča po ukončení záhonu do skladu (pri orbe do klina prvá brázdá). V prípade, že súťažiaci nemá vyoranú brázdú, umožnia mu rozhodcovia cez prestávku ju urobiť.
- f) súťažný pozemok má byť bez kameňov, vyrovnaný (z hľadiska úrovne povrchu, výšky strniska a tvaru) bez hlbokých rýh. Na majstrovstvách sveta je presnejšia špecifikácia pôdnych podmienok.
- g) súťaží sa na dvoch pozemkoch :
 - strnisko jednoročných hustosiatych obilnín,
 - lúka s dvojročným trávnyim porastom.
- h) pozemky si súťažiaci žrebujú (v prípade závažných prekážok na pozemku, môže ho súťažiaci reklamovať).
- i) súťažiaci majú k dispozícii aj pozemky pre tréning.

4. Spôsob orby pozemku

- a) súťažný pozemok sa orie na 2 záhony (okrem rozorávky).
- b) jednoduchšie, konvenčnými pluhmi sa orie:
 - ľavá strana pozemku do skladu (po rozorávke), v počte 8 prejazdov s dvojradlicovým pluhom a v počte 6 prejazdov s trojradlicovým pluhom,
 - pravá strana pozemku do rozkladu v počte asi 20-22 prejazdov (podľa záberu pluhu).
- c) rozorávka pod sklodom sa urobí 2 prejazdami v mieste, ktoré je určené v zmysle bodu 3c.
- d) zložitejším spôsobom sa orie do klina (pozri článok 3a,d).
- e) pri orbe do klina sa súťažiaci otáča so súpravou na pozdĺžnej – klinovej úvrati tak, aby nejazdil po oráčine a mal možnosť priameho vjazdu. Prvý prejazd záverečného záhonu (spojovacia orba) začne na čelnej úvrati a orbu súťažného pozemku tak dokončí na čelnej úvrati.

5. Hĺbka orby

- a) je určená rozhodcovským zborom podľa konkrétnych stanovištných podmienok a vyhlásená hlavným rozhodcom pri otvorení súťaže.
- b) hĺbka rozorávky je stanovená minimálne tak, aby bol odval podrezaný dokonale po celej dĺžke (spravidla je hlboká 40-50 mm).
- c) hĺbka orby pri konvenčnom spôsobe sa meria na súťažnom pozemku celkom 9-krát: prvé tri merania v 4. prejazde pri dvojradlicových pluhoch, v 3. prejazde pri trojradlicových pluhoch pri orbe do skladu. Ďalšie merania sa určia náhodne pri orbe do rozkladu 3-krát v jednom prejazde. Posledné merania sa uskutočnia pri orbe do rozkladu skôr než v dvoch posledných prejazdoch.
- d) pri orbe do klina sa hĺbka meria 12-krát v 4 brázdach. Prvé tri merania sa urobia pri druhom prejazde po rozorávke, druhé pri orbe do klina v šiestom až štrnástom prejazde. Tretia a štvrtá séria meraní sa vykoná pri druhom a piatom prejazde záverečného záhonu.
- e) hĺbka poslednej brázdy pri rozklade má byť primeraná predchádzajúcim brázdam. Pri orbe do klina má byť primeraná hĺbka aj pri poslednom prejazde.
- f) miesto merania sa vyberie náhodne tak, aby boli 3 merania pri jednom prejazde, minimálne 5 m od seba a 2 m od úvrate. Hĺbka orby musí byť dodržaná už 2 m od úvrate.
- g) za nedodržanie stanovenej hĺbky sa znižuje bodové hodnotenie.

6. Rozhodcovský zbor

- a) súťaž v orbe riadi zbor rozhodcov na čele s hlavným rozhodcom. Ukazovatele súťaže hodnotia rozhodcovia pre celkové hodnotenie (skupinoví) a pozemkoví rozhodcovia.
- b) rozhodcovia pre celkové hodnotenie (skupinoví) tvoria 2-4 skupiny zložené najmenej z dvoch až troch členov a každá z nich hodnotí všetky ukazovatele. Skupinoví rozhodcovia kontrolujú vhodnosť pozemkov pre súťaž a v prípade nevyhovujúcich určia spolu s hlavným rozhodcom ich úpravu, resp. výmenu. Riadia prácu pozemkových rozhodcov. Pozemkoví rozhodcovia sú menovaní a inštruovaní skupinovými rozhodcami.
- c) za regulárnosť súťaže zodpovedajú skupinoví rozhodcovia a za súčinnosti hlavného rozhodcu stanovujú verdikt.
- d) pozemkový rozhodca hodnotí určené ukazovatele v tabuľke. Sleduje súťaž, je pomocníkom súťažiacim (v zmysle pravidiel) a skupinových rozhodcov. Pozemkový rozhodca zaznamenáva zistené údaje

a odpovedá, alebo sprostredkuje odpovede na otázky súťažiacich so skupinovými rozhodcami. Porušenie pravidiel a iné dôležité informácie hlási čo najskôr skupinovému rozhodcom.

- e) hlavný rozhodca, skupinoví a pozemkoví rozhodcovia majú osobitné, špecifické označenie.
- f) rozhodcovia nemôžu hodnotiť súťažiacich, ktorí sú im blízki príbuzensky, alebo pracovne.

7. Trvanie súťaže

- a) orba súťažného pozemku trvá 3 hodiny (t.j. 3 hodiny orba strniska, 3 hodiny orba lúky). Jednotlivé etapy sú vhodným spôsobom signalizované.
- b) rozorávka trvá 20 minút.
- c) za prekročenie času v rozorávke sa bodové hodnotenie znižuje o jeden bod za každú započatú minútu.
- d) po rozorávke je vyhlásená prestávka, spravidla 40 minút (na majstrovstvách sveta 60 minút). Táto doba sa nezapočítava do 3 hodinového limitu.
- e) po prestávke pokračuje orba do skladu a rozkladu bez prerušenia. Pri orbe do klina pokračuje po prestávke orba až do záveru súťaže. Za prekročenie času za celú orbu (okrem rozorávky) sa znižuje hodnotenie za jednu započatú minútu o 5 bodov.
- f) v prípade nezavinených prestojov (porucha stroja, čakanie na susedného súťažiaceho) sa súťažiacemu po nahlásení skupinovému rozhodcovi predlžuje časový limit.
- g) ukončenie orby signalizuje súťažiaci po zoraní celého pozemku zdvihnutím pluhu na čelnej úvrati.

8. Harmonogram súťaže a signalizácia jej etáp

Čas		Činnosť - etapa	Signál
od začiatku súťaže (min.)	reálny (hod.)		
- 5	9,55	príprava na rozorávku	oranžový
0,0	10,00	začiatok rozorávky	zelený
20,00	10,20	koniec rozorávky	červený
21-60	10,20 11,00	prestávka (40 minút) na hodnotenie rozorávky (čas sa nezapočítava do 3 hodinového limitu)	
60	11,00	začiatok orby zvyšnej časti pozemku	zelený
215	13,35	5 minút do ukončenia orby pozemku	oranžový
220	13,40	ukončenie orby pozemku	červený

9. Trestné body - zníženie bodového hodnotenia

- a) za prekročenie časového limitu sa znižuje bodové hodnotenie :
 - pri rozorávke za jednu minútu o 1 bod,
 - pri orbe ostatnej časti pozemku za jednu minútu o 5 bodov.
- b) za porušenie pravidiel :
 - nedovolená pomoc cudzej osoby, alebo použité nedovolené pomôcky,
 - nedovolená reklama výrobkov,
 - nedostatočne podrezané korene rastlín,
 - nedovolené osobitné urovnávanie orbových odvalov, najmä pri rozorávke.
- c) za porušenie pravidiel (bod 9 b) vyjadří zbor rozhodcov napomenutie, po druhom napomenutí udelí súťažiacemu za každé porušenie 1-5 trestných bodov.
- d) za uloženie odvalov pri ukončení záhonu do rozkladu smerom od vlastného skladu. Pri orbe do klina, keď odval pri poslednom prejazde nesmeruje na klinový záhon 10 bodov.
- e) za prejazd po zoranej oráčine 10 bodov.
- f) za dve viditeľné stopy traktora po ukončení záhonu do rozkladu, pri orbe do klina pri prvom až ôsmom prejazde záverečného záhonu (10 bodov).
- g) za nedodržanie hĺbky orby (povolené hĺbkové rozpätie ± 20 mm) 10 bodov, keď je rozdiel väčší než 20 mm.

10. Vysvetlivky k ukazovateľom kvality a priebehu súťaže

K bodom 3, 4 Spôsob a druh orby:

- c) pri orbe strniska má byť odval po celej dĺžke dobre tvarovaný, zreteľný, mierne zaoblený, rozdrobený.
- d) pri orbe lúky má byť odval po celej dĺžke zreteľne tvarovaný, celistvý, s uhlom 135-140°, málo zaoblený alebo s ostrými hranami.
- e) pri orbe strniska i lúky má mať hrebeň odvalu v priereze tvar rovnostranného trojuholníka.
- f) strnisko obilnín nesmie byť vyššie než 0,25 m (zásada SSPO).
- g) lúka má byť dvojročná, s porastom z dvoch druhov tráv.

K bodom 5, 6:

- c) pri rozorávke a značkovacej línii môže súťažiaci použiť len 3 výtyčky (patria k vybaveniu súťažiaceho), pričom tretia výtyčka môže byť umiestnená na úvrati pozemku (nie za ňou). Pri vytyčovaní pozemku môže súťažiacemu pomôcť 1 ďalšia osoba (pozemkový rozhodca). Iné pomôcky súťažiaci nesmie použiť. Rozorávka konvenčným pluhom môže byť urobená dvomi spôsobmi: tradičný s dvomi otvorenými brázdami, novší s jednou otvorenou brázdou.
- d) po vytyčení pozemku (po odstránení výtyčiek) a počas orby celého pozemku je cudzím osobám zakázaný vstup na súťažné pozemky a akýmkoľvek spôsobom pomáhať súťažiacim. Výnimku tvoria osoby autorizované vedením súťaže a opravári v prípade poruchy stroja, po súhlase skupinového rozhodcu. Pozemkový rozhodca môže pomôcť súťažiacemu pri dvíhaní ťažkej súčasti stroja a náradia.
- e) súťažiaci nesmie upravovať zoranú časť pozemku, ani povrch oráčiny. Z toho dôvodu musí súťažiaci vystupovať z traktora len na nezoranú časť pozemku.
- f) ukončenie záhonu do rozkladu musí byť priame a s miestom rozorávky rovnobežné. Stopa radlice v poslednej brázde musí byť čistá, vyrovnaná a posledný odval musí smerovať k vlastnému skladu. Pre plné bodové hodnotenie nesmie byť viditeľná druhá stopa kolesa traktora. Dno poslednej brázdy nesmie byť hlbšie než sú ostatné, šírka rovnaká ako v normálnej brázde. Odvaly majú byť primerané hĺbke orby. Pri orbe do klina súťaž končí na pravej hranici pozemku tak, aby bol záhon úplne zoraný, rastlinné zvyšky zapracované, odvaly rovnomerné a smerovali k vlastnému klinovému záhonu.
- g) pri zahlbovaní musí byť prvá radlica zahĺbená a pri vyhlbovaní posledná radlica vyhlbená v hraničnej úvratovej brázde (na hranici pozemku). Je nutné, aby boli odvaly úplné až do konca brázdy, uložené v priamke, súbežne s hranicou pozemku.
- h) pri vyhlbovaní a zahlbovaní môže súťažiaci súpravu zastaviť. Odvaly, ktoré prečnievajú od ostatných na úvrati je možné spätnou jazdou, odhrňovačkou vrátiť. Pre kvalitné zahlbovanie je potrebné na závese traktora urobiť osobitné zariadenie tzv. zahlbovač, ktoré umožní postaviť radlicu na "hrot" a jej zahĺbenie na krátkom úseku.
- i) nesprávna orba susedného pozemku musí byť nadväzujúcim oráčom upravená prvým prejazdom do rozkladu, pričom traktorom nesmie vytvoriť stopy na oráčine. Keď vytvoril susedný oráč veľkú odchýlku brázdy od priameho smeru, resp. klin, môže nadväzujúci oráč urobiť novú jazdu aj mimo vytvorenej brázdy, ale nasledujúca jazda už musí byť podľa požiadavky súťažnej orby. Pri orbe do klina zakrivenú brázdou susedného oráča musí vyrovnať pri siedmich prejazdoch. Mimoriadnu odchýlku (nad 35 cm) rozhodcovia zohľadnia.

K bodu 9 b

- c) súťažiaci môže počas súťaže robiť komerčnú reklamu výrobcom len so súhlasom zboru rozhodcov.
- d) reklamné znaky výrobcov nesmú byť na označení súťažiaceho (číslo, meno).

K bodu 11

- za priamočiaru orbu sa považuje brázda s menšou odchýlkou (od priamky) než 0,1 m a musí byť súbežná s vytyčenou trasou rozorávky a pozdĺžnou hranicou pozemku.
- odvaly rozorávky majú byť po celej dĺžke rovnomerné, vyrovnané. Hĺbka rozorávky má byť rovnaká po celej dĺžke.
- I.-XII. ukazovatele kvality orby napr. zapracovanie rastlinných zvyškov, priamočiarosť, drobenie a rovnomernosť uloženia odvalov na celom pozemku ap. sa hodnotia bodmi podľa podielu plochy, ktorá zodpovedá požadovanej kvalite. Napr. keď určitý ukazovateľ zodpovedá požiadavke na ploche 60 % - určí sa z 10 bodov 6.

Vyhlasenie o bezpečnostnej politike pri súťažiach

Predchádzanie všetkým nehodám, najmä tým, ktoré majú za následok zranenie osôb alebo poškodenie zariadení a majetku, je prvoradé.

Usporiadatelia súťaže v orbe zabezpečia, aby sa prísne dodržiavali nasledujúce základné postupy:

- Počas oficiálneho programu nebude žiadnym spolujazdcom povolená preprava na traktoroch alebo pluhoch.
- Traktory by mali byť podľa možnosti vybavené bezpečnostnými kabínami alebo ochrannými rámami.
- Pri používaní rezacích/brúsnych zariadení (napr. karbobrúska) je nutné nosiť ochranné okuliare a rukavice.
- Pri elektrickom zváraní by sa mali používať ochranné štíty na oči a/alebo najlepšie zváracie kukly, aby sa minimalizovalo riziko oslnenia pracujúcich osôb.
- Súťažiacim sa odporúča nosiť topánky s oceľovou špičkou počas tréningov a súťaží.
- Elektrické zariadenia by mali byť správne namontované a nainštalované.
- Je potrebné venovať osobitnú pozornosť tomu, aby elektrické predlžovacie káble neboli prejazdené traktormi a inými vozidlami.
- Ostré hrany pracovných nástrojov (lemeš, krájadlo) musia byť pri preprave chránené.
- Všetky pluhy musia mať podperu, keď súťažiaci pracuje pod nimi.
- Náhradné kolesá traktora, ktoré nie sú namontované na traktore, musia byť položené na rovnej ploche na okraji poľa. Súťažiaci pri montáži náhradných kolies traktora musia požiadať o pomoc.
- Pluh musí byť spustený, keď súťažiaci opustí traktor.
- Pokyny vedúceho depa a riaditeľa súťaže sa musia dodržiavať!

PRIJÍMAJTE OPATRENIA NA PREDCHÁDZANIE NEHODÁM! BEZPEČNOSTNÝ KÓDEX SA MUSÍ DODRŽIAVAŤ. NEHODY SA NESTÁVAJÚ! VŽDY SÚ SPÔSOBENÉ!

Záver

K problémom, ktoré nie sú riešené týmito pravidlami, prijíma záväzné rozhodnutia štáb rozhodcov, resp. výbor SSPO.

11. Hodnotenie kvality súťažnej orby

a) konvenčný spôsob (jednostranné pluhu)

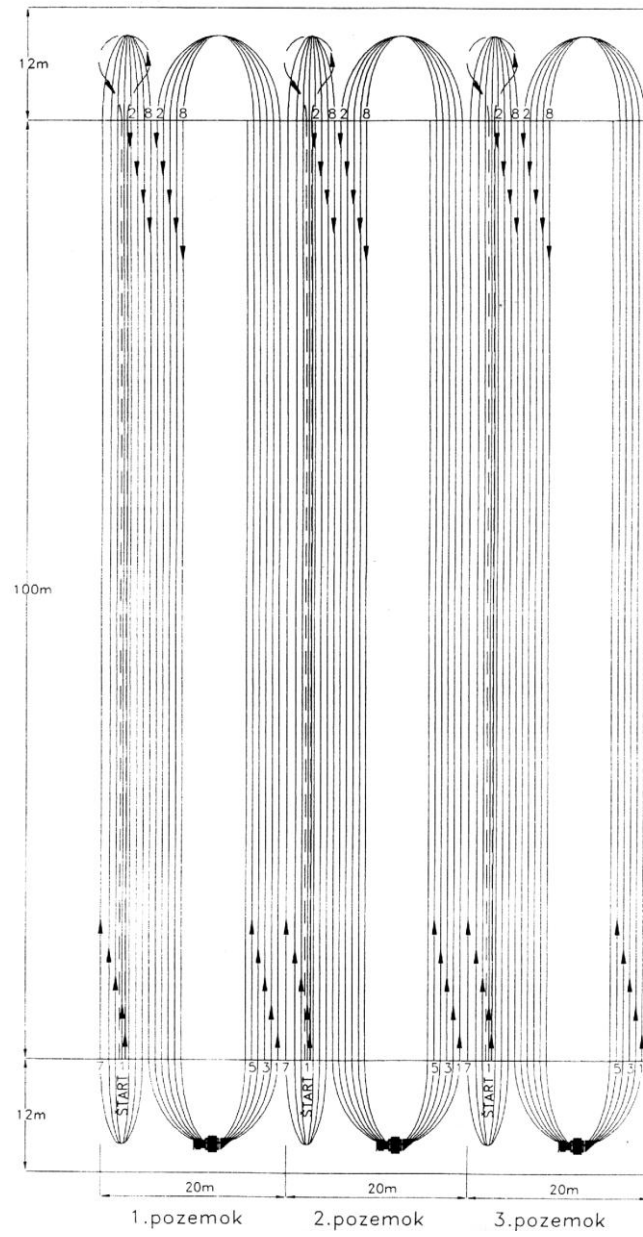
Por. č.	Ukazovateľ	Počet bodov
I.	Rozorávka - 2 prejazdy, - úplnosť podrezania rastlín po celej dĺžke a šírke brázdy, čistota dna brázdy a vyrovnanosť odvalov	20
II.	Priamočiarosť rozorávky - odchýlka od stanovenej línie nemá byť väčšia než 10 cm (odhadom)	10
III.	Hrebenitosť oráčiny pri orbe do skladu - vyrovnané hrebene, ich rozdrobenosť – vhodnosť oráčiny na predsejbovú prípravu	10
IV.	Zapracovanie rastlinných zvyškov pri orbe do skladu - zvyšky zapracované úplne	10
V.	Hrebenitosť oráčiny pri orbe do rozkladu - brázdové odvaly tesné, vyrovnané, bez stopy pneumatiky	20
VI.	Priamočiarosť pri orbe do rozkladu, bez stopy traktora	10
VII.	Zapracovanie rastlinných zvyškov pri orbe do rozkladu (úplne)	10
VIII. (x)	Príprava lôžka pre osivo pri orbe celého pozemku - zapracovanie rastlinných zvyškov, vyrovnanosť a rozdrobenosť oráčiny, bez stopy traktora	10
IX.	Orba do rozkladu – ukončenie orby - primerane hlboké, vyrovnané dve brázdy a posledné tri hrebene, bez stopy druhého kolesa traktora	20
X.	Zapracovanie rastlinných zvyškov pri posledných dvoch prejazdoch úplne (musí byť použitý predplúžok)	10
XI.	Priamočiarosť pri ukončení orby do rozkladu - priamočiare a smerovanie odvalov k vlastnému skladu	10
XII.	Zahlbovanie a vyhlbovanie pluhu - na hranici pozemku, v jednej línii, vyrovnané odvaly	10

(x) – neplatí pre orbu lúky

b) orba do klina – otočné pluhy

Por. č.	Ukazovateľ	Počet bodov
I.	Rozorávka (polovičná) - jeden prejazd - úplnosť podrezania rastlín po celej dĺžke a šírke brázdy, vyrovnanosť a čistota dna brázdy, vyrovnanosť odvalov	20
II.	Priamočiarosť rozorávky a jej súbežnosť s hranicou pozemku - odchýlka od stanovenej línie nemá byť väčšia než 10 cm	10
III.	Hrebenitosť oráčiny pri orbe prvého záhonu – orba do klina - úplnosť podrezania odvalov, zreteľné a vyrovnané hrebene, bez stopy pneumatiky	10
IV.	Priamočiarosť pri orbe do klina (na celom záhone)	10
V.	Celkový vzhľad oráčiny pri orbe do klina - zapracovanie rastlinných zvyškov, pravidelnosť, zhodnosť, tesnosť odvalov, bez stopy pneumatiky	10
VI.	Spojovacia orba po orbe do klina (záverečný záhon) - jednotlivé klíny musia byť preorané, vyrovnaná hrebenitosť, zapracované rastlinné zvyšky, bez stopy pneumatiky	10
VII.	Priamočiarosť a súbežnosť odvalov s hranicou pozemku na záverečnom záhone	10
VIII.	Posledný prejazd, ukončenie záverečného záhonu - úplne zorané, nepreoraná oráčina, priamočiarosť, bez stopy druhej pneumatiky	20
IX. (x)	Príprava lôžka pre osivo na celom súťažnom pozemku - vyrovnanosť povrchu oráčiny, rozdrobenosť odvalov, bez rýh	10
X.	Celkový vzhľad oráčiny záverečného záhonu - priamočiarosť, vyrovnaná hrebenitosť, zapracovanie rastlinných zvyškov	20
XI.	Zahlbovanie a vyhlbovanie pluhu na hraniciach pozemku na hranici pozemku, v jednej línii, rovnomerné odvaly	10
XII.	Celkové majstrovstvo oráča (všetky hľadiská) - zreteľné, vyrovnané hrebene – nepárované, rozdrobené, zapracované rastlinné zvyšky	10

SCHÉMA KONVENČNEJ ORBY DVOJRADICOVÝM,
JEDNOSTRANNÝM PLUHO

SCHEMA OREY DO KLINA DVOJRADELIČOVÝM PLYUJOM

